

tények, miszerint Fröbel példája szerint önzés nélkül, megtagadással, önfeláldozással szálljon le a gyermekkertész a kisedekhez s kifogyhatlan vallásos türelemmel foglalkozzék velök. Nehéz munka, melynek méltó jutalma esakis az igazságos Istentől telik ki!

Kisedővők, gyermekkertészek! Fröbel elültette a magot, mely áldásosan tenyész, — rajtatok a sor, a mag gyenge csiráit megóvni, ápolni s gyümölcsözővé érlelni, soha sem feledvén, hogy a különféle kerti munkának mindeniknek megvan a maga bizonyos ideje és maga kellő módja. Így majdan Fröbel dicsfényének sugarai reátok is ki fognak áradni s a háladatos jövő Fröbel neve mellett a ti neveiteket is áldva fogja említeni. Azért: Jertek, éljünk a gyermekeknek!! A pálma Fröbelé!!

„ E m l é k b e s z é d

az országos kisedővő-egyesület képzőintézeti háza zárókövének letétele alkalmára. 1882-ki ápril hó 23-án.

Mélyen tisztelt Gyülekezet!

A végletek érintkeznek egymással: ezt tartja a közhiedelem. És sok tekintetben igaza van. Így érintkezik a semmi a végtelenséggel; így érintkezik a parány, melyből összealakul minden anyag, a mindent megalkotó istenséggel, ki szellemmel fűzi össze mindazt, a mi él, mozog és működik.

Végletekül érintkeznek valamely épületben az alapkö és a zárókö is épp' úgy, mint a szellemi építményeknél az első ötlet, mely szüli az eszmét, érintkezik a befejező gondolattal, mely fönt lebeg a megalkotott mű részleteinek teljes, összefüggő sorozata fölött. De bármire akarunk is érzékelhetőleg, röviden rá mutatni: jelekre, jelvényekre van szükségünk.

Ki nem ismerné ama sajátyszerű varázst, mely a jelvényekben rejlik? Igéző az és lekötő, majd ihlető és lelkesítő, vonzó és buzdító, ébresztő és emlékeztető. — A hatalmi fény jelvénye nemde a korona, a hősiesség honvédelemé a kard? A tudományt könyv, a költészetet lant jelképezi. A szabadság jelvénye a ketté tört lánc, épp' úgy mint a lelkesedése a lobogó zászló, mely ifjut, öreget, nőt és gyermeket egyaránt elragad. S a minden nemesre buzdító emberszeretet jelvénye a lángoló szív.

Ily jelvény az *alapkő*, ilyen a *zárókö* is. Egyikben úgy mint a másikban benne foglaltik az eszme, az egész. Az alapkö magában rejti a végrehajtandó eszményt, hogy minőnek kell lennie a fölépítendő egésznek; a zárókö magában összesíti a végrehajtott alkotást úgy, amivé lett, s mintegy visszatekint a diadalmas munka sorára, melynek sikerült befejezni, teljessé tenni a művet.

S ettől függ az a jellem, mely a kőbe edződik. Valódi arckép ez, mely mint valami ősz közetben látható növény-lenyomat, századok múltán is visszatükrözi a célzat, a rendeltetés mivoltját. — Oh, mily különbség kő és kő között!

Ott sötétlik a középkor mohától lepott kővön a polgárok vagyonát, életét veszélyeztető marcona ökológiai nyersesége, a kegyetlenkedés, a zsarnoki kényerűsége. A fáltömeg, mely e kővön nyugodott, rablóvár vala. — Itt penész és iszap nyirkos hártájára takar egy követ; bűn és kínzás, átok és kárhozat és kétségbeesés tapad minden szemcséjéhez; gyűlölet és undor szivárgott át minden likacsán: börtön, tömlőc undok maradványa a boldogtalan kő. — Emitt sziklába ékelte töve egy óriási építménynek. Mennyi gyászos emlék fűződik hozzá, mennyi könnyözön áztatta a rajta emelkedő falat, mennyi vér ömlött alá e falakról! A vért lemosta a harcolók verejtéke, a verejtéket felszárította a szabadság napsugara. Vár vala, harci vár a haza védelmére. — Mi mások egészen eme kövek, melyek magasra nyúló, Isten imáadásának szentelt falakat hordanak és betetőznek! — és emezek, melyek a tudomány, művészet csarnokait alapítják és rekesztik! — s ismét ezek, melyek egy-egy dicsőnek emlékét ölelik körül! — Utálattal, szánalommal vagy fájlaló részvétellel fordulunk el ama sötét maradványoktól: de emezek szemléletén csöndes megelégedéssel, élvezettel időzünk. Megannyi tanúi ők a jóért, szépért, fontoságért buzduló emberiség folytonos haladásának.

Midőn engem ért a megtisztelő szerencse, mélyen tisztelt Gyülekezet! hogy ezen épület, az *Országos Kisdedóvó Egyesület* képző intézete házának zárókövét, letételése alkalmával, néhány szóval üdvözljem, lehetetlen vala át nem éreznem azt a fontosságot, mely eme jelvényhez csatlakozik. Mert kettős jelentőséget képvisel e záróköv; itt is érintkezik a két véglet: az anyag és a szellem. Az anyag a kövekből épült ház, a szellem az a testület, az a nemeskeblű, lelkes, emberszerető egyesület, mely e házat megteremté — és megteremté a benne rajzó, zsiromgó életet: a kisdedek boldogságát — és a kisdedeket vezérlő értelem munkásságát.

Ha szellemi munka végzésére rendelt épületet emelünk, annak záróköve viszont jelvényes alapkővé is lesz, melyhez fűződik egész sora ama tevékenységnek és eszményies eredménynek, mely buzdítja, ihletve boldogítja a jövőn andalgó lelkünket. — Ime itt is, mint elevenedik meg a kő; életre kell annak minden morzsája! Mint méhkaptárból rajzanak elő belőle csillogó angyalszárnyakon a jövőnek mind amaz apró nemzedékei, melyek ki fognak kelni egymásután az évek hosszú során. Vidoran mosolyogva, dalolva vonulnak el lelki szemeink előtt — megannyi megvilágított alak — a boldog kisdedek; minden hangjok, minden dallamuk

egy-egy üdvözlő, hálát lehelő himnusz a létökre áldást hintő épület dícsőítésére. S e képzelmi tündérjelenet szemléletében meghatva, megilletődve állunk és szívünk fenekén megesendül az aeolhárfa-hoz hasonló szende susogás: Áldott kicsinyek, tiétek a jövő!

Sőt maga ez az egész épület — jelvényes értelemben véve — nem egyéb mint zárókő, mely alatt mint alapkő ama régibb épület nyugszik — ott a Valero-utcában. Amaz képviseli, jelvényezi az akkori, régibb egyesületet, mely a kisdedóvásnak az országban is megvetette alapját, s ezért hoztuk át és teszszük le annak is alap- és zárókövét mint a jelenleginek édes testvérét; emez jelenti és tükrözi az új egyesületet, melynek sikerült a kisdedóvás *szellemi épületét* országszerte azon fokra emelni, hogy zöld galyakkal, virágfüzérékkel ülheti meg a bokréta-ünnepet: mert a régi *alapon* állanak immár a *falak* — szilárdan és rendületlenül.

Hasonlít e tekintetben ezen szellemi épület a toronyhoz, melynek alapkőve mélyen lent nyugszik a föld kebelében, s melynek tulajdonképeni zárókövét teszi az aranyozott gömb, melynek üregébe korszaki adatokat, iratokat szoktak rejteni, hogy midőn messzire ragyogtatja csillogó fényét a jelen nemzedék szemei előtt, tanúságot tehessen valamikor a késő századokban: mily erő, minő szellem alkotta volt meg őt.

És fönt e gömbből kiemelkedik a hit, a világosság, az éber bizalom jelvénye — kereszt, csillag, kakas — mely mindig és mindenütt a keresztény szellem győzelmes, hódító erejét jelvényezi.

S ezen erőben, a kereszténység erejében él a kisdedóvás szellemének ereje.

Ott szenderegnek lent mélyen a föld alatt számosan, kik az első egyesület alapkövét tévék le lelkeséggel, buzgósággal, honfiúi túztól áthevített kebelrel, — szenderegnek mint megannyi feledhetetlen alapkővei a keresztény szellem kisdedszerető tevékenységének; de íme itt ragyog a torony tetején az idők viharával dacoló arany gömb, melyre épp' úgy mint a hajdani alapkőbe be van vésve az örökké szent és üdvöztető szó: „Engedjétek hozzám jönni a kisdedeket!”

Igen is, mélyen tisztelt Gyülekezet! E nagy, e fönséges szó ihlette akkor a régieket s ihleti most a jelen nemzedék főnkelt lelkü bajnokait.

S íme itt ismét a végletekkel találkozunk. Az erő és gyöngédség ölelkezett az újabb mű létrehozásában. Rég megirta a költő: „Wo Starkes sich und Mildes paarten, da gibt es einen guten Klang!” — Igen, a férfi-erő, mely mutat a jövőre, s a női szendesség, mely körülvirágozza a jelent, ezek egyesülve készítik elő biztosan a kisded nemzedék útjait.

S vajjon csak most történt-e ez így? Nem, oh nem. A kisdedóvás

és kisednevelés humánus ügyének első hirdetői, alapvetői másutt hírneves *férfiak* valának: *Pestalozzi*, *Wilderspin*, *Fröbel* örök hálára kötelezők az emberiséget. — Az a körülmény, hogy Pestalozzi irányában már 1846-ban, Fröbel irányában ma ez ünnepélyen kívántuk a magyar nevelők nevében leróni a tisztelet adóját, talán a gyanakodó „Schulverein“-t is meggyőzheti arról: hogy e nemzet mindig kész elismerni a magasabb érdemet, legyen bármely ország fia a koszorúzott fő. — És nálunk? Egy nő volt az ügy első apostola: gróf *Brunszvik Mária Terézia*, ki budai angyalkertjével megelőzte az összes monarchiát s a külföld nagy részét, — egy nő: a gyöngédség és kisedszeretet tipikus képviselője.

A *terjesztő egyesületet* — csatlakozva ama női apostolhoz — nálunk is férfiak kezdeményezék. Ott díszlik *Festetics Leo* gróf, az első elnök és alapító neve; ott ragyognak évkönyveinkben Szentkirályi Móric, Kossuth Lajos, Fáy András, Schedius Lajos, Bezerédj István, Lónyay Gábor, Simon Flórent és sok más jelese a hazának; ott díszlik *Ürményi József*, ki mint a régi egyesület utolsó elnöke hervadhatatlan érdemeket szerzett a *kisedóvási* egyesület lételének *megóvásában*, miért is areképét a hálás kegyelet e terem díszül s a megvédett eszme maradandó emlékeül függeszté e falakra.

Ekkép a „Noblesse oblige“ ha valahol, hát nálunk vált be a legfényesebben. Mert a nemesi rend, mely később önkényt osztá meg kiváltságait a néppel, már előzőleg küldé csatárait a küzdő fővényre, hogy kiküzdjék a kisedóvás ujabbkori s valóban gyakorlati ős fészke — Anglia — példája nyomán a „szegény nép“ elhagyott kisedei számára a védő, mentő, óvó intézetek gyakorlati alkalmazását. Összeesik e törekvés a nagy *Széchenyi* „két garasos“ eszméjével. De az, ki első pillantá meg a vándor csillagot, a mint megállt a kisedek Megváltójának jászola fölött, ama tisztelt emlékű nő vala, a főnemesség szülötte. S mind azok, kik később felkarolák az eszmét, ha mindnyájan rendileg *nem is*, de szívre, lélekre nézve *nemesek* valának.

Igen, férfiak összefogó ereje vetette meg az egyesület alapját, — s az alapkövet a régi egyesület épületében egy magas nő, Mária Dorothea főhercegasszony tette le. S mit látunk ma? A régibb kisedóvó-intézeteket terjesztő egyesülettel összeolvadt az ujabb kisedvédő egyesület 1874-ben; s hallgathatnék-e itt *Várady Gáborról*? kinek épen ezen átmeneti korszakban szintén voltak jeles, elvitázhatatlan érdemei. S most? Ismét női kezek teszik le a zárókövet az ujabb épületben; nő áll az egyesület élén, nő, kiben a női szelidség és kisedszeretet férfias erélylyel egyesül. S itt már nem a végletek érintkeznek; itt azon-egy arany láncnak rokon gyűrűi kapcsolódnak egymásba. Nő vala, ki az eszmét életre kelté Magyarországon, és nő az, ki most az eszményies torony

arany gömbjébe illeszti az emlékmondatot: Csak az az ország lehet boldog, mely jól nevelt nemzedékkel bír. — Ott a kegyeletes emlékezet virraszt az alapvető Brunszvik Mária Terézia grófnő és Mária Dorothea főhercegnő fölött: itt a hálás hódolatos tisztelet környezi *Tisza Kálmánét, Degenfeld Ilona* grófnőt.

S mikép sikerülhetett mindez aránylag oly rövid idő alatt? Figyeljünk ismét egy újabb jelvényre.

Nézzük ama szárnyas kereket, mely a mai kor fejlődésének, haladásának gyorsaságát jelképezi. Nézzük, mint gördül, mint forog, mint repül! S mégis, hány millió évig kellene repülnie, hogy onnan a végtelenségből, hol a mindent irányzó örök szellem trónol, eljusson ideig! De gyorsabb az örök szellem küldöttje, a kisdedek angyala. — Egy-egy nemes szívben gyöngéd érzelem fakad az elhagyatott kisdedek sorsa iránt; az érzelem szárnyat ölt s mint alaktalan vágy száll ki a végtelenségbe: hogy e gyermekeken, kik olyanok, mint a tavasz ártatlan virágai, valamikép segíteni kellene. S íme a nagy mindenség öléből szárnyra kél az alakító szellem. Rövid pillantatok alatt ott terem az ember agyában mint teremő eszme, visszatér a szívbe mint ihlet, mint határozott akarat. Fölpillant az ember s előtte a ragyogó angyal, ki a tavasz gyöngyvirágával érinti meg homlokát, elbűvöli szívét. Igen, a kisdedek angyala a *gyöngyvirággal kezében: ez a kisdedovási eszményies jelvénye!*

És mi történik? A szende lelkű nő lefejtí nyakáról keleti gyöngyeit s odahinti a kisdednevelés oltárára; a nemeskeblű férfiú oda áldozza egyik ősi ereklýéje, a hősiesség kardja markolatának gyöngyeit, mert immár a mai műveltség fegyverével is kell legyőzni az ellenséges szellemet; a költő ihlettsége gyöngyeit szórja világgá, hogy lelkesítse embertársait; a bölcselő magvas elveinek legszebb gyöngyeit ajánlja fel a kisdednevelés érdekében; a művelt osztálybeli honfi és honleány szeme az illetőds örömének, az ügyefogyott szegény szeme a hálának harmatgyöngyeivel áldozik a nemes emberszeretet főnséges ünnepén; és mindnyájan, mindannyian az *emberi* érzelem legbecsesebb gyöngyeit halmozzák fel, hogy legyen belőlük épület, szép és magasztos, egyszerű és mégis dús, szérény és mégis megható: a szellem uralmának, a keresztény szeretetnek egyesült erővel megalkotott társias épülete! Ime az új kor, a sok tekintetben hitetlen legujabb kor egyik lélekemelő csodája!

S itt legyen szabad egy összehasonlító pillantást vetnem a régi s az egybeolvadt új egyesület tervszerű célzataira.

Az egybeolvadás nemcsak kormánylati átalakulást, hanem rendszerváltozást is jelent. Nemcsak abban nyilatkozik az új korszak hatása, hogy az előbbi, kizárólag férfiak által intézett vezérletben most nők többsége

mellett férfiak is osztoznak, hanem főleg a szervezetben s a gyakorlati eszközök alkalmazásában emelkedik érvényre. A vezérelv ugyanaz maradt, az elérendő cél is ugyanaz, az ügy terjesztése és alkalmas óvodai vezetők képezése; de a munkafelosztás elve a választmány kebelében négy osztályt hozott létre, melyeknek élén *Kralovánszky Istvánnét, Bónis Sámuelné, gr. Szapáry Gyulánét és Apáthy Istvánnét* tiszteljük, kiknek elnöktársai Dr. Peregriny Elek a tanügyi és Harkányi Frigyes a vagyonkezelő osztályban; a képzés munkája pedig a képezdei növendékek minőségét és minősítését illetőleg tetemesen változott. Mondhatnám, az eledelt vívő bibliai hollók galambokká alakultanak át. A férfiegylet kezdetben és jó sokáig csak férfiakat, az átmeneti időben vegyest nőket is képeztetett kisednevelőkké; a mai egyesület kivételesen férfiakat is, de legnagyobb részt csak nőket kíván szárnyra bocsátani, hogy röpdessék be mint galambok a hazát, ápolják a kisedeket keblök melegével, táplálják a zsenge ismeretek édes magvaival s az erkölcsi szabályok éltető kenyerével, s diszítsék föl őket szeretetük s itt szerzett elveik védő, irányzó és evező tollaival.

„Anch' io son pittore!“ mondá egykor önérzettel Correggio. Én is valék kisednevelő, mondhatnám én, ki 17 évig voltam szerencsés a képzőintézetet vezérelni. Sőt tovább megyek s azt mondhatnám: *könny* valék én magam enmagamnak, *rendszerem* én magam valék. Büszkének hangzik talán e szó? Nem, nem büszkeség, nem önfeledt önérzet: az akkori helyzet, az akkori körülmények magyarázzák meg e vallomást. Egamma álltam ott, hol ma több tanár vállvetve működik; egymagamnak kelle megvalósítanom az eszmét, az elvet, a rendszert, az oktatást. S a nők társadalmi munkaszerepe akkor még nem hajnalodott fel. De most? *Victas reddo manus*. Kisednek főleg anyára s anyai helyettesítőre van szüksége, kised vezetésére legalkalmasabb a — helyesen képzett nő. A fejlődés nem mindig haladás, de itt, e téren az új egyleté a győzedelmi pálma; a fejlődés itt a haladás áldása is! „Magyar hölgynek születni nagy és szép gondolat“, mondja a költő.

És magyar hölgynek születve *magyar nevelőnővé lenni*, nagy és szép feladat. Oh igen. Ezen egyesület, midőn ily hölgyeket képeztet, *nemzeti missziót* is teljesít. Mit hosszú századok, mit Nagy Lajos és Korvin Mátyás elmulasztának, a jelen kornak kell ki- és helyrepótolnia. Attila kardja, mint isten esodaadománya, a földből nőtt ki, hogy a világot vele *meghódítsa*. Nem hódította meg, s a mit meghódított is, nem volt állandó; mert a rege bűvös jóslatát nem szokta igazolni a megvalósulás. Árpád meghódította Pannonia, Dácia népeit — a honalkotás nagy eszméjével; Szent István megszilárdította a hazát a kereszténység szellemével. És mi, mit akarunk mi mai napság? Hódítani akarunk mi

is: erkölcesel, műveltséggel, szellemmel. S kit akarunk hódítani? Kisdedeket, hogy legyenek majdan a magyar műveltség, a nemzeti neveltség állandó hadseregévé.

Napsugarakból csak Petőfi „Őrült“-je akar ostort fonni, hogy megkorbácsolja vele a világot. De a szabadság és az erkölcs aranyszálai oly napsugarak, melyekből lehet hódító bűvös vesszőt szőni és összetartó köteleket fonni, hogy megjavítsuk vele a világot. Mert a magyar nép érzületében a szabadság, az emberiség érzelmében az erkölcs nem regei ábránd, nem beteges álom, hanem tényekben létező valóság. A szabadság szeretete azon bűvös vonzalom, mely oly nagy és tagadhatatlan áthasonító erővel bír, hogy testvérünkkel lesz önkényt és szívesen szám-talan idegen elem; az erkölcsi és szellemi műveltség oly ellenáll-hatatlan varázserő, mely egy célra, egy törekvésben fűzi össze a népek millióit.

Föl tehát, fiatal hölgyek! Ki, a hazai nevelés virányos szent mezejére! Föl, előre! a kisdedek jelvényes gyöngyvirágával kezetekben, az egyesület vezérigéjével szívetekben! Menjetek, vezessétek a zsenge nemzedéket; neveljétek benne a szabad haza, a művelt nemzet erkölcsi hadseregét! Így nyerhet e pályán a sötét kedélyű Byron egyik kinos sóhaja derült, sugárzó kiegészítést: I lived, I loved the infantschools.

S ha majd künn lesztek az élet működési terén, jusson eszetekbe mindig: hogy a kiképeztetés jótéteményét legnagyobb részt nők közreműködésének, ez egyesületben uralgó honleányi buzgalomnak köszönhetitek; és jusson eszetekbe: mennyi nemes szerep jutott a nőknek az újabbkori társadalomban. — A történelem muzsájával az oly derült világ-nézetű hellen nép hitregéje Kliót ülteté oda az olimpuszi kilences koszoruba; s mégis, ha komorabb arccal akarnánk feléje fordulni, méltán idézhetnők az emberiség bírószeke elé: hogy miért használja vésőjét ő, a női istenség, oly fukarul a női erények följegyzésére? Önnön hazai történetünkre vonatkozólag is kérdezhetnők: Klió, olimpuszi szűz, miért nem ihleté szellemed gyakrabban krónikásainkat, hogy nőket is dicsőítsenek, midőn annyi hőst és más jeles férfit méltatnak tolluk csodálatos működésére? Vagy csak az érdemel-e történeti megörökítést, ami zajos, fényes, vakító és elragadó — vagy éppen szörnyű és iszonyú? Elég-e egy-egy Széchy Mária, egy-egy Zrínyi Ilona homlokára tűzni a dicsőség koszoruját, vagy az egri nők hősiességének magasztalását énekelni? Hát a családi tüzhely zajtalan erényeinek észrevétlenül kell-e elmosódnok az események hullámtorlatában? Nem. Napjaink társadalmának új Kliót kell teremtenie, kinek vésője eddig ismeretlen tények arany betűivel ékesítse a maradandó emlék márványlapjait.

Nézzünk körül. Mennyi felbuzdulás, mennyi könnyörület, mennyi önfeláldozás testesül meg e nemes törekvésekben! Ott a „vörös kereszt“, itt a jótékony nőegylet, amott a böcsőde, árvaház, szeretetház, kórház, növelde, s emitt a kisdedek erkölcsi virágos kertje, az óvoda; itt is, ott is és mindenütt, hol családi gond virraszt, a nők áldott keze és szelleme! Oh te, napjaink tündöklő Kliója, neked e szívemelő erényeket föl kell immár jegyezned! — És még se! Nem, ne kábítson el, fiatal hölgyek, kik az élet legnemesebb pályájára, a nevelés útjára készültek, ne kábítson el titeket a netáni hírnevesség mámorának megáhitása. A női erény legboldogítóbb jutalma éppen a csöndes, szerény öntudat, s legdiszesebb szobra az, mely, mint a rómaiaknál a Penates és Lares, a családi szentély homályában dereng. — Ha valamikor lesz Pannonia-szobrunk, az valamennyi hazai *erényes nőt* fog dicsőíteni. Országok jelvényes képviselőjeül a gyöngéden hódolatos közérzület mindig és mindenütt női alakot választott: Pallas Athene, — Róma, — Bavaria, — Pannonia; mert a nőben tükröződik vissza a nép egész neveltségének mivolta, a nemzeti jellem. — E nyomon járjatok tehát ti is, fiatal nevelőnők; elöttetek íme a vonzó, tanulságos példa: ezen egyesület fáradhatatlan és szerény nőinek hazaszerte tisztelt fényes koszorúja.

Üdvözöllek ezért, kedves zárókő, melyet most letenni készülünk; üdvözöllek amaz arany láncszem nevében, mely a jelen pillanatot a hajdan megszületett eszme pillanatához csatolja.

És üdvözöllek téged, csöndes s mégis oly vidoran zajos ház, melynek felavatását 1877 január 21-én Főlséges *Királyunk* és *Királynénk* legmagasabb jelenlétökkel megszentelni méltóztattak; üdvözöllek, kegyeletes ház, melyen, hogy így létesülhetél, a hazafiui hála koszorúja díszlik *Trefort Ágoston* miniszter ur tisztelt nevével, kinek kormány-adta országos gyámolítása nélkül az egyesület nem terjeszthetné ki oly eredményesen jótékony szárnyait; üdvözöllek, szerény csinos ház, mely a *fővárosi hatóság* nagylelkűségéből adományozott telken mint viruló oázis emelkedél ki az egykori homoktengerből, mely annyi elhagyott árvának nyújtasz nem csak menedéket, hanem megőrző erkölcsi nevelést is, s mely a kereszténység magasztos szellemének dicsőítésére értelmi képzéssel s nevelési elvekkel gazdagítasz számos fiatal nevelőnőt, hogy legyenek kalauzai a néha netán értelmetlen szülők ellenére is az élet első útjain ezer meg ezer kisdednek, kik a haza szebb reményének megannyi gyöngyvirágai. Mert találólag mondja Rousseau: „Comment se peut il qu'un enfant soit bien élevé par qui n'a pas été bien élevé lui même?“ Így érintkeznek ismét a végletek: a mennyek szerető szelleme a földi gyámoltalansággal.

És üdvözlöm Önöket, mélyen tisztelt Egyesület és Választmány! az emberszeretet, a boldog kisdedvilág, a haza szent jövője nevében; —

üdvözlöm önöket a *végtelesség* nevében: hogy ama nemes, fonséges és áldásos szellemi működésnek, melylyel e szerény de szent ügy ápolására vállalkoztak — *ne legyen vége soha!*

És most, mélyen tisztelt Gyülekezet! Szálljunk alá az eszme légies régiójából ezen épület alaghelyiségének homályaiba.

A régibb épület alap- és zárókövét 1844 augusztus 17-én Mária Dorothea főhercegasszony rakta le; a mostani új ház zárókövének letételére fölkérjük az országos egyesület mélyen tisztelt jelenlegi elnökeit: *Tisza Kálmánné* ő Excellenciáját és gróf *Ráday Gedeon* ő méltóságát, — és fölkérjük egy-egy kalapácsütésre az egyesület valamennyi osztályelnökeit és tisztviselőit, hogy így a zárókő jelvényességével tényleg is összeforradjon az újabb egyleti működés lelke: a női szenteség a férfiszilárdsággal, melyen Isten áldása lebegjen örök időkre! És fog lebegni fölötte. Mert meg van írva az Úr szava: „Valahol együtt lesztek ketten vagy hárman az én nevemben: én köztetek vagyok“. Itt ime hárman vagyunk együtt: az egyesület mint szülő, az intézet — mint leánya, s fölöttünk az őket összekapcsoló kisdedszerető szellem.

Éljenek az egyesület *szellemi épületének* nemes és szilárd *erkölcsi oszlopai!* Sokáig éljenek!

Ney Ferenc.

Fröbel élete.

(Felolvastatott a „Magyarországi központi Fröbel-Nőegylet“ által 1882. ápril 23-án rendezett ünnepélyen.)

Fröbel Frigyes, kinek emlékeztét mi is készséggel megünnepeljük, kinek évszázados születés-napján az egész művelt világ leróta az iránta való kegyelet adóját, 1782-ben április 21-én született a Schwarzburg-Rudolstadt-i fejedelemség egyik kis helységében, Ober-Weissenbachban. Életének ideje összeesik azon korral, melyet méltán elneveztek a nagy idők és nagy emberek korszakának.

Egész Európa megújódott azon időszak alatt, melyben Fröbel viszontagságteljes életét élte. Hazájában, Németországban, Platon és Aristoteles idejére emlékeztető bölcészeti mozgalom keletkezett; Kant e szavakkal indított háborút a szellemi élet vad hajtásai ellen: „Kitűztem pályámat, melyen haladni akarok, és semmi sem állhatja útját törekvéseimnek; Lessing megnyitotta azon klasszikus írók és költők sorát, kik a német nemzetet, s ezzel együtt az egész emberiséget megdicsőült fénynyel vették körül; a belső ember képzésében, az emberi szellem emelésében hiven munkálkodtak: Herder, a megtestesült humanizmus;